

«БЕКІТІЛДІ»

Ғылыми кеңестің шешімімен
29.06.2023ж. № 13 (хаттама)

**«Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг
университеті» КЕАҚ
МҮДДЕЛЕР ҚАҚТЫҒЫСЫН ШЕШУ САЯСАТЫ**

Ақтау 2023

Мазмұны:

I. Мақсаты және қолдану саласы	3
2. Нормативтік сілтеме	3
3. Терминдер мен анықтамалар	3-5
4. Жалпы ережелер	5-6
5. Мүдделер қақтығысын басқарудың негізгі принциптері	6-7
6. Қызметкерлердің мүдделер қақтығысын ашуға және реттеуге байланысты міндеттері	7
7. Мүдделер қақтығысының алдын алу, алдын алу және ашу.	8
8. Мүдделер қақтығысын реттеу шаралары	8-9
9. Университет қызметкерлерінің саясат талаптарын сақтамағаны үшін жауапкершілігі	9
10. Қорытынды ережелер	9-10

I. Мақсаты және қолдану саласы.

«Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті» КЕАҚ Мүдделер қақтығысын шешу саясаты қызметкерлер, білім алушылар, университеттің үшінші тұлғалары арасында мүдделер қақтығысының туындау қаупіне ұшыраған салаларда шешімдер қабылдаудың әділ және объективті процесін қалыптастыру, мүдделер қақтығысын анықтау және реттеу мақсатында әзірленді.

Осы саясаттың мақсаты университетте нақты және ықтимал мүдделер қақтығысын басқарудың бірыңғай жүйесін құру, сондай-ақ қызметкерлер мен лауазымды тұлғалардың мінез-құлқына қойылатын талаптарды айқындау болып табылады, оларды сақтау университетте жеке мүдделер мен қызметкерлердің байланыстарының ықпалымен шешім қабылдау тәуекелдерін барынша азайтуға мүмкіндік береді.

2. Нормативтік сілтеме.

- 1) Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» заңы, 18.11.2015 № 410-V ҚРЗ (01.05.2023 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен)
- 2) Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы, 27.06.2007 №319 – III
- 3) Қазақстан Республикасының Қылмыстық Кодексі 03.07.2014 №226-V ҚРЗ
- 4) Қазақстан Республикасының «Неке(ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» кодексі, 2011.12.26 №518-IV ҚРЗ
- 5) Қазақстан Республикасының «Азаматтық Кодексі» (Жалпы бөлім)
- 6) Қазақстан Республикасының «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» кодексі, 05.07.2014 № 235-V ҚРЗ
- 7) «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызметі туралы» заңы 23.11.2015 №416-V ҚРЗ
- 8) «Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті» КЕАҚ Әдеп қағидалары.

3. Терминдер мен анықтамалар.

- 1) *мүдделер қақтығысы* - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өздерінің лауазымдық міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін;

2) *мүдделер қақтығысын реттеу* – Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған әдістермен мүдделер қақтығысын алып тастау (шешу).

3) *Сыбайлас жемқорлық* - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке өзі немесе делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) игіліктерді алу немесе алу мақсатында өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және олармен байланысты мүмкіндіктерді заңсыз пайдалануы немесе үшінші тұлғалар үшін артықшылықтар, сол сияқты осы тұлғаларға игіліктер мен артықшылықтар беру арқылы пара беру;

4) *Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат* - сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға, қоғамның мемлекеттік органдардың қызметіне сенімін арттыруға бағытталған құқықтық, әкімшілік және ұйымдастырушылық шаралар және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы Заңға сәйкес өзге де шаралар;

5) *Сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулер* - Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңда белгіленген және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған шектеулер;

6) *Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл* - сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде. қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру және олардың салдарын жою жөніндегі өз өкілеттіктері шегіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің қызметі;

7) *сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық* - заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық белгіленген, сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қарсы кінәлі іс-әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік);

8) *сыбайлас жемқорлық тәуекелі* - сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

9) *Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу* - сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу жолымен сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі;

10) *пара* - лауазымды адамның, шетелдік лауазымды адамның не жария халықаралық ұйымның лауазымды адамының жеке өзі немесе делдал арқылы ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүлік алуы не оған мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету, пара берушінің немесе ол ұсынатын адамдардың

пайдасына әрекеттер (әрекетсіздік) жасағаны үшін өзге де мүліктік құқықтар беру түрінде, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) пара берушінің пайдасына лауазымды адамның қызметтік өкілеттігі не егер ол лауазымдық жағдайына байланысты осындай әрекеттерге (әрекетсіздікке) ықпал ете алса, сол сияқты қызметтегі жалпы патронат немесе бұзушылыққа жол беру үшін.

11) *отбасы* - некеден(ерлі-зайыптылықтан), туыстықтан, бала асырап алу қасиетінен немесе балаларды тәрбиелеуге қабылдаудың өзге де нысанынан туындайтын және отбасылық қатынастарды нығайтуға және дамытуға жәрдемдесуге арналған мүліктік және мүліктік емес құқықтар мен міндеттермен байланысты адамдар тобы.

12) *туыстары* – үлкен атасы мен үлкен әжесіне дейін ортақ ата-бабалары бар, туыстық байланыстағы адамдар.

13) *жақын туыстары* – ата-аналары (ата-анасы), балалары, асырап алушылары, асырап алынғандары, толық және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңлілері, атасы, әжесі, немерелері, жекжаттары-жұбайының (зайыбының) аға-інілері, апа-сіңлілері және ата-аналары.

14) *мүліктік игіліктер* – заттар, ақша, оның ішінде шетел валюталары, қаржы құралдары, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер, шығармашылық зияткерлік қызметтің объективтендірілген нәтижелері, фирмалық атаулар, белгілер және бұйымдарды дараландырудың өзге де құралдары, мүліктік құқық және басқа да мүлік.

15) *жеке мүліктік емес игіліктер* – адамның өмірі, денсаулығы, қадір-қасиеті, ар-намысы, жақсы аты, іскерлік беделі, жеке өмірге қол сұғылмаушылығы, жеке және отбасылық құпиясы, ат қою құқығы, авторлық құқық, туындыға қол сұғылмаушылық құқығы және басқа да игіліктер.

4. Жалпы ережелер.

1) университет қызметкерінің өз лауазымдық міндеттерін орындауының тиімді шарттарының бірі қызметкердің, лауазымды адамның жеке мүдделері мен университет мүдделері арасында қайшылықтардың болмауы болып табылады, мұндай қайшылықтар болған кезде - оларды уақтылы ашу және реттеу;

2) мүдделер қақтығысы университет қызметкері мен лауазымды адамының жеке мүддесі лауазымдық міндеттерді бейтарап атқаруға әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жағдай ретінде айқындалады.

3) мүдделер қақтығысы сыбайлас жемқорлық тәуекелін тудыруы мүмкін, атап айтқанда, кез келген нысанда(қаржылық және қаржылық емес) тікелей немесе делдалдар арқылы, орналасқан жеріне қарамастан, қолданыстағы заңнаманы ынталандыру немесе ынталандыру ретінде бұза отырып, заңсыз қабылдауды ұсынудан, уәдеден, ұсынудан, қабылдаудан немесе сұраудан болатын

салдардың туындау ықтималдығы мен ауырлығының үйлесімі өзі жауапты болатын қызмет шеңберінде әрекет ететін немесе әрекеттен бас тартатын адамға арналған сыйақылар.

4) мүдделер қақтығысы негізінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің мысалдары төменгі жағдайларды қамтиды, бірақ олармен шектелмейді:

- университет лауазымды тұлғасының отбасы мүшесі немесе досы конкурстық іріктеудің тиісті рәсімдерінен өтпей, лауазымды тұлғаның араласуы арқылы университеттің құрылымдық бөлімшелеріне жұмысқа қабылданады;

- отбасы мүшесі, жақын туысы, туысы немесе университетте оқитын студент лауазымды адаммен байланысына байланысты аралық/қорытынды аттестаттау кезеңінде білімді бақылаудан өту кезінде қолдаумен қабылданады;

5) Осы саясаттың күші міндеттің атқаратын лауазымына және атқаратын функцияларына қарамастан, университет қызметкерлері болып табылатын және онымен еңбек қатынастарында болған барлық адамдарға қолданылады.

5. Мүдделер қақтығысын басқарудың негізгі принциптері.

1) мүдделер қақтығысын анықтау мен реттеудің негізгі қағидаттары:

1) объективтілік;

2) сенімділік;

3) ашықтық;

4) жеке жауапкершілік.

2) әрбір қызметкер немесе лауазымды тұлға лауазымдық міндеттерін орындай отырып, университет мүдделерін өзінің жеке мүдделерінен жоғары қоюға міндетті.

3) сонымен қатар, университет өз қызметкерлерінің және лауазымды тұлғаларының жеке тұлға ретіндегі құқықтарын құрметтейді және егер олардың университеттегі лауазымдық міндеттерін орындау қабілетіне әсер етпесе, негізгі жұмыстан бос уақытта оларға заңды ғылыми-білім беру, саяси және өзге де қызметпен айналысу құқығын қолдайды.

4) Университет мүдделер қақтығысын басқару жүйесін мынадай қағидаттар негізінде белгілейді:

- мүдделердің нақты немесе ықтимал қақтығысы немесе тіпті мұндай қақтығыстың көрінуі туралы ақпаратты міндетті түрде ашу;

- әр мүдделер қақтығысын жеке қарау, университет үшін беделді тәуекелдерді бағалау және оны реттеу;

- мүдделер қақтығысы және оны реттеу процесі туралы мәліметтерді ашу процесінің құпиялылығы (қызметкердің немесе лауазымды адамның қалауы бойынша);

- мүдделер қақтығысын реттеу кезінде университет пен қызметкер, лауазымды тұлға мүдделерінің теңгерімін сақтау;
- қызметкер уақтылы ашқан және университет реттеген мүдделер қақтығысы туралы хабарлауға байланысты қызметкерді қудалаудан қорғау.

6. Мүдделер қақтығысын ашуға және реттеуге байланысты қызметкерлердің міндеттері.

1. Университеттің барлық қызметкерлері мен лауазымды тұлғалары міндетті:

- лауазымдық міндеттеріне байланысты туындайтын мәселелер бойынша шешімдер қабылдау кезінде өзінің жеке мүдделерін, туыстары мен достарының мүдделерін ескермей, университеттің мүдделерін ғана басшылыққа алу;
- мүдделер қақтығысына әкелуі мүмкін жағдайлар мен жағдайлардан аулақ болу;
- өзінің жеке мүдделерінің университет мүдделерімен қақтығысын уақтылы анықтауға, сондай-ақ нақты немесе ықтимал мүдделер қақтығысын реттеуге белсенді қатысуға жеке жауапты болу;
- өздерінің жеке мүдделері, отбасылық байланыстары, достық қарым-қатынастары, жеке жанашырлықтары мен ұнатпаулары өздерінің лауазымдық міндеттері мен өкілеттіктерін орындауға әсер етпейтініне кепілдік беру;
- өзінің жеке, оның ішінде қаржылық мүдделерін қанағаттандыру үшін университет активтерін, сондай-ақ өзінің қызметтік жағдайын немесе лауазымдық міндеттерін атқаруға байланысты туындайтын іскерлік мүмкіндіктерін пайдаланбау;
- қызметтік этиканы сақтау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты ұстаныңыз.

2) университет қызметкерлеріне және лауазымды адамдарына тыйым салынады:

- егер мүдделер қақтығысы болса, лауазымдық міндеттерді орындау;
- жеке өзі немесе делдал арқылы, егер мұндай әрекеттер(әрекетсіздіктер) университет қызметкерінің қызметтік өкілеттігіне кіретін болса, оларды ұсынған адамдардың пайдасына заңсыз материалдық сыйақы, сыйлықтар не әрекеттер(әрекетсіздіктер) үшін қызметтер алуға;
- өзінің жұмыс жағдайын пайдаланғаны үшін сыйақы алу, мүліктік сипаттағы қызметтерді пайдалану, сондай-ақ пара беруді жүзеге асыратын тұлғаның мүдделеріне жалпы қамқоршылық немесе жол бермеу заңсыз болып табылады. (ҚР ҚК сәйкес);

-қызметтік емес мақсаттарда университеттің материалдық-техникалық, қаржылық, ақпараттық қамтамасыз етілуін, басқа да мүлкін пайдалануға.

7. Мүдделер қақтығысының алдын алу, болғызбау және ашу.

1) Университет қақтығыстардың әлеуетті және нақты мүдделері туралы мәліметтерді ашудың мынадай жүйесін белгілейді:

- жұмысқа қабылдау кезінде мүдделер жанжалы туралы мәліметтерді ашу;
- жаңа лауазымға тағайындау кезінде мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді ашу;
- мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді жаңа нақты немесе ықтимал мүдделер қақтығысын тудыратын немесе тудырған жағдайлар (жағдайлар) туындауына қарай біржолғы ашу;

2) Университет кез келген себептер бойынша мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді жасыруды және/немесе қасақана, уақтылы немесе толық ашпауды оның сенімін теріс пайдалану және алдау ретінде қарастырады.

3) мүдделер қақтығысын болдырмау және шешу мәселелері бойынша университеттің маңызды құрылымы - адам ресурстарын басқару басқармасы болып табылады. Қызметкерлерден сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясатына сәйкес туындайтын (бар) мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді декларация түрінде қабылдауды АРББ қызметкерлері жүзеге асырады.

4) мүдделер қақтығысын болғызбау мақсатында Адами ресурстарды басқару басқармасы міндетті:

- жұмысқа қабылдау, лауазымын жоғарылату, лауазымдық міндеттерін өзгерту кезінде-тікелей басшымен не байланысты функцияларды атқаратын адаммен тікелей туысқан қызметкерлерді лауазымға тағайындаудан аулақ болу;
- лауазымды адамдар мен қызметкерлердің, оның ішінде өзінің қызметтік жағдайын заңсыз пайдалану нәтижесінде материалдық пайда түрінде қосымша табыс алатын қызметкерлердің құқыққа қайшы, жосықсыз және қабілетсіз қызметін анықтауға және жолын кесуге бағытталған алдын алу-профилактикалық іс-шаралар жүргізуге және қызметтік тексерулер жүргізуге;

8. Мүдделер қақтығысын реттеу шаралары.

1) Университет ұсынылған мәліметтерді құпия түрде қарау және деректерді тексеру арқылы мүдделер жанжалын реттеу міндеттемесін өзіне алады.

2) келіп түскен ақпаратты тексеру нәтижелері бойынша туындаған жағдай мүдделер қақтығысы болып табылатыны немесе болып табылмайтыны анықталуға тиіс.

3) мүдделер қақтығысы болып табылмайтын жағдай реттеудің арнайы тәсілдерін қажет етпейді.

4) Егер қызметкерде мүдделер қақтығысы орын алса, онда басшы мынадай шараларды қабылдауы тиіс:

- университет қызметкерін немесе үшінші тұлғаны мәселе бойынша қарауда немесе шешім қабылдауда қатысудан шеттетуге;
- университет қызметкерінің мүдделер қақтығысы туындауы немесе туындауы мүмкін ақпаратқа қолжетімділігін шектеуге;
- қызметкерді мүдделер қақтығысын болдырмайтын лауазымға ауыстыру;
- қызметкерді оның бастамасы бойынша жұмыстан шығару;
- заңнамаға қайшы келмейтін өзге де шаралар.

5) мүдделер қақтығысына байланысты тәртіптік теріс қылық жасағаны үшін университет қызметкерінің қарым-қатынасына жазаның мынадай түрлері қолданылуы мүмкін:

- ескерту;
- сөгіс;
- қатаң сөгіс;
- жұмыстан шығару.

6) университет қызметкеріне қатысты жазаны мынадай кезеңде қолдануға болмайды:

- қызметкердің еңбекке уақытша жарамсыздығы;
- қызметкер демалыста немесе іссапарда болған кезеңде;
- қызметкер өзінің лауазымдық міндеттерін атқарудан, қоғамдық немесе өзге де міндеттерді орындау уақытына босатылады;
- қызметкердің даярлауда, қайта даярлауда, біліктілікті арттыру курстарында және тағылымдамада болуы;
- университет қызметкерінің мемлекеттік органдардың тәртіптік теріс қылық жасағаны туралы актілеріне сот тәртібімен шағымдануы.

9. Университет қызметкерлерінің саясат талаптарын сақтамағаны үшін жауапкершілігі.

- 1) осы саясатты сақтау университеттің барлық қызметкерлері мен лауазымды адамдарының міндетті міндеті болып табылады.
- 2) Осы саясатты орындамау тәртіптік теріс қылық ретінде қаралуы мүмкін және қызметкерді тәртіптік жауаптылыққа тарту үшін негіз болады.

10. Қорытынды ережелер.

- 1) Университеттің құрылымдық бөлімшелерінің басшылары осы саясаттың талаптарын өз қызметкерлеріне жеткізеді.
- 2) Университет өз қызметкерлерінің бұзушылықтар себебі болып табылатын немесе осы саясатты бұзудың себебі болуы мүмкін әрекеттері үшін жауап бермейді.

3) Университет осы саясатты бұзды немесе мұндай бұзушылықтың ықтимал мүмкіндігі бар деп пайымдауға негіз бар университеттің жауапты қызметкерлері мен лауазымды адамдары бұл туралы осы саясатты бұзған немесе бұзудың әлеуетті мүмкіндігі бар адамдардың тікелей басшыларына хабарлайды деп күтеді.

4) Университет осы саясаттың талаптарын сақтауға және университетке осы саясатты ықтимал немесе орын алған бұзушылықтар туралы хабарлауға байланысты университеттің бастамасы бойынша бірде-бір қызметкердің жауапкершілікке тартылмайтынына және өзге де қолайсыз салдарларға тап болмайтынына кепілдік береді.